

Üniversitemiz Senatosunun 27.05.2021 tarihli ve 011 sayılı toplantısında kabul edilen;

**ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KURUMSAL AÇIK ARŞİV YÖNERGESİ
BİRİNCİ BÖLÜM**

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Yönergenin amacı, Erciyes Üniversitesi akademik ve idari personeli ile öğrencileri tarafından üretilen bilimsel çalışmaların ve buna ilişkin verilerin açık bilim ilkelerine uygun olarak derlenmesi, arşivlenmesi ve açık erişime sunulmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu yönerge, ERÜ mensupları tarafından basılı ve elektronik ortamda üretilen tüm bilimsel çalışmaları, açık ders malzemeleri ile görsel-işitsel kaynakları ve bu çalışmaların Kurumsal Açık Arşivde depolanmasına ve erişime açılmasına yönelik ilkeleri kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönerge 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4(c), 12(c) ve 42. maddelerine dayanılarak Yükseköğretim Kurulu'nun ortaya koyduğu Üniversiteler için Model Açık Bilim Politikasına ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- (1) Bu yönergede geçen;

- a) Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin ve araştırma süreçlerine yönelik diğer bilgilere ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasını,
- b) Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasını,
- c) Altın Yol Açık Erişim: Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayımlandığı andan itibaren açık erişim olmasını,
- ç) Yeşil Yol Açık Erişim: Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasını,
- d) Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veriyi,
- e) Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünlerini (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemleri,
- f) Ambargo: Akademik arşiv sisteminde yer alan çalışmaların çeşitli sebeplerle (yayıncı hakları, makale yayınlama, patent başvurusu kurumsal ve ulusal çıkarlar vb.) belirli bir süre erişime kapalı kalmasını,
- g) Araştırma: Bilginin ilerletilmesi hedefi ile yapılan her türlü yaratıcı ve sistematik çalışmayı,
- ğ) Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve veri yönetim planında açıklanan diğer verileri,

- h) DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını oluşturan tanımlayıcıları,
- 1) Kurumsal Açık Arşiv: Üretilen bilimsel ve entelektüel çalışmaların arşivlenerek ve saklanarak açık erişime sunulduğu dijital ortam içeren sistemleri,
- i) OAI-PMH: Açık Arşivler Girişimi tarafından geliştirilen ve bir arşivdeki üst veri tanımlarını harmanlamak (ya da toplamak) için kullanılan protokolü,
- j) Bilimsel ve Entelektüel Çalışmalar: ERÜ mensuplarının ve öğrencilerinin araştırmaları, aldıkları fonlar ve üretici/yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkardıkları; makale, tez, kitap/kitap bölümü, görsel işitsel materyal, bildiri, sunum, proje, tasarım, rapor, patent, ders materyali, yazılım ürünü gibi çalışmaları,
- k) FAIR Prensipleri: Araştırma verisi yönetiminde verinin bulunabilir (Findable), erişilebilir (Accessible), birlikte çalışabilir (Interoperable), yeniden kullanılabilir (Reusable) olması prensiplerini,
- l) ORCID (Open Researcher and Contributor ID): Araştırmacıları benzersiz olarak tanımlayan ve bilimsel faaliyetler arasında otomatik bağlantıyı destekleyen kalıcı bir dijital tanımlayıcıyı,
- m) OpenAIRE: Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktıklarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan açık erişim altyapı projesini,
- n) Creative Commons (CC) Lisans: Creative Commons entelektüel, kültürel ya da sanatsal yaratıcı çalışmaların kullanımı ve paylaşımını kişisel kurallar tanımlayarak mümkün kılan, kar amacı gütmeyen bir organizasyondur. CC Lisansı, paylaşılan çalışma sonuçlarının diğer araştırmacılar tarafından hangi koşullara uygun olarak kullanılabileceğine yönelik kişisel lisansı,
- o) Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamını,
- ö) Üst Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesini, diğer bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış tanımlayıcı bilgiyi,
- p) Veri Yönetim Planı: Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarının ne olacağını gösteren aracı,
- r) Açık Ders Malzemesi: Toplumun yararlanmasına açık, erişilebilir ders malzemesini,
- s) Kurumsal Arşiv Sistemi: Erciyes Üniversitesi mensuplarının ürettiği bilimsel çıktıların elektronik ortamda toplandığı, saklandığı, indekslendiği, uzun dönem korunduğu ve dağıtımının sağlandığı hizmetler bütünü,
- ş) Akademik Veri Yönetim Sistemi (AVESİS): Erciyes Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemini,
- t) Açık Bilim Komisyonu: Erciyes Üniversitesi Açık Bilim Komisyonunu,
- u) Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörleri: Birim ve bölüm yöneticileri tarafından görevlendirilen ve birimin bölümün açık arşiv çalışmalarını koordine eden kişileri,
- ü) Erciyes Üniversitesi Mensubu: Erciyes Üniversitesi'nin akademik ve idari personeli ile öğrencilerini,
- v) Rektör: Erciyes Üniversitesi Rektörünü
- y) Üniversite: Erciyes Üniversitesini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki, Sorumluluk ve Haklar

Açık Bilim Komisyonu

Madde 5- (1) Erciyes Üniversitesi Açık Arşiv Yönergesini uygulamak üzere Rektörün görevlendireceği Rektör Yardımcısının başkanlığında yeterli sayıda üyeden oluşan Açık Bilim Komisyonu oluşturulur. Komisyon üyeleri konuyla ilgili birimlerden temsilciler, uzmanlar ve öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından görevlendirilir.

(2) Komisyon üyelerinin görev süresi üç (3) yıldır. Görev süresi biten üyeler aynı usul ile tekrar görevlendirilebilir. Görevlerini yerine getirmeyen komisyon üyeleri görev sürelerinin dolmasını beklemeden görevden alınabilir ve yerine yeni üye görevlendirilebilir.

(3) Komisyon açık bilim ve açık arşiv süreçlerinin Yönergede belirtilen ilkelere uygun olarak verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli çalışmalarını yapmakla görevlidir.

(4) Açık Bilim Komisyonu yılda en az 3 kez üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alır.

(5) Komisyon Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörlerinin çalışma ilkelerini belirler ve yılda en az iki kez değerlendirme toplantısı gerçekleştirir.

(6) Komisyon, çalışmaların verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesi için Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına, Bilgi İşlem Daire Başkanlığına, Komisyon Üyelerine ve Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörlerine ilave görevler verebilir.

Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörleri

Madde 6- (1) Akademik birim ve bölümlerde kurumsal açık bilim çalışmalarına katkı sağlamak üzere ilgili birimin/bölümün yöneticisi tarafından Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörü görevlendirilir. Açık Bilim Koordinatörleri çalışmalarını, Açık Bilim Komisyonu tarafından belirlenen ilkelere uygun olarak yürütür.

(2) Birimler tarafından görevlendirilen Açık Bilim Koordinatörlerinin isimleri, Açık Bilim Komisyonuna bildirilir. Herhangi bir nedenle görevi sona eren Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörünün yerine aynı usul ile yeni bir koordinatör görevlendirilir.

(3) Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörleri bağlı oldukları birim ve bölümlerde açık bilim ve açık erişim tanıtım ve farkındalık çalışmalarını koordine eder ve Açık Bilim Komisyonu tarafından belirlenen diğer faaliyetleri yürüterek gerekli bilgi taleplerini karşılar.

Sorumluluklar

Madde 7- (1) Erciyes Üniversitesinin kurumsal olarak sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- a) Kamu tarafından finanse edilen bilimsel çalışmaların ve araştırma çıktılarının kamu ile ücretsiz olarak paylaşılmasını teşvik etmek ve desteklemek.
- b) Üretilen bilimsel bilginin, sistematik ve doğru olarak indekslenerek korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak.
- c) Açık ders malzemelerinin paylaşılmasını yaygınlaştırmak.
- d) Araştırmacılara açık arşiv uygulamaları ile ilgili altyapı ve hizmetler sağlamak.
- e) Araştırmacıların uluslararası benzersiz tanımlayıcılar (ORCID, Researcher ID v.b.) kullanma şartı getirmek.
- f) Akademik performans değerlendirmesi, akademik teşvik ve atama ve yükseltme kriterleri gibi muhtelif kurumsal uygulamalarla, mensuplarını Kurumsal Açık Arşiv üzerinden daha fazla paylaşımda bulunmaya teşvik etmek.

Madde 8- (1) Erciyes Üniversitesi Mensuplarının sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- a) Bu yönergede belirtilen ilkelere uygun olarak yayınlarını, verilerini ve eğitim kaynaklarını yönetmek.
- b) Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmelerden doğan yasal yükümlülüklere uymak.

- c) Dâhil oldukları her araştırma faaliyeti için ilgili mevzuat ve fon sağlayıcıların yasal haklarını da dikkate alarak uygun bir veri yönetim planı hazırlamak ve uygun lisansların belirlenmesi yoluyla araştırma sonrası kullanım haklarını tanımlamak.
- d) Katılım sağladıkları bilimsel yayınları ön baskı, son baskı veya yayıncı baskısını yayıncının yasal hakları ve politikalarının izin verdiği koşullar (altın yol açık erişim, yeşil yol açık erişim vb.) doğrultusunda en geç ilgili takvim yılı sonuna kadar kurumsal açık arşiv sisteminde paylaşmak. Yayıncı politikası, fikri mülkiyet başvurusu veya diğer zorunlu nedenlerle paylaşım imkânı bulunmayan yayınlar ve verilerin açık arşivde belirli süreler veya süresiz olarak paylaşılmaması konusunda Açık Bilim Komisyonundan izin almak. Birden fazla kurum mensubu araştırmacının yer aldığı yayınlarda ilgili süreçleri yürütmek öncelikle varsa sorumlu yazar, diğer hallerde ise isim sıralamasında ilk sırada gelen Erciyes Üniversitesi Mensubu araştırmacının yükümlülüğündedir.
- e) Yazarları arasında yer aldıkları tüm yayınlara yönelik üst verileri, Kurumsal Açık Arşiv sistemine ve AVESİS'e eklemek.
- f) Yürüttükleri faaliyetlere yönelik tüm bilgileri AVESİS'e kaydetmek ve sistemdeki kişisel bilgilerini güncel tutmak.
- g) Danışmanlığını yaptığı lisansüstü ve uzmanlık tezlerinin son halinin ilgili birime teslim edildiği tarihte eş zamanlı olarak Kurumsal Arşiv Sistemine yüklenmesini sağlamak. Fikri mülkiyet başvurusu veya diğer zorunlu nedenlerle paylaşım imkânı bulunmayan tezler için ilgili mevzuata uygun olarak tezin açık arşivde paylaşımın belirli süreler ertelenmesi veya süresiz olarak paylaşılmaması konusunda gerekli yasal izni alarak Açık Bilim Komisyonuna yazılı olarak sunmak.

Madde 9- (1) Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- a) Erciyes Üniversitesi Mensuplarına yönelik bilgilendirme sunumları, dokümanları ve kılavuzları hazırlamak.
- b) Açık bilim ve açık arşiv konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla ilgili kavramlar, süreçler, araçlar ve sistemlerle ilgili bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri yürütmek.
- c) Araştırmacılarını mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki yayınlarını akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik etmek.
- d) Üniversite kapsamında yayımlanan dokümanlara Sayısal Nesne Tanımlayıcı (DOI) alınmasını desteklemek ve teşvik etmek.
- e) Erciyes Üniversitesi Mensuplarının Kurumsal Arşiv Sistemi'ne ve AVESİS'e aktardıkları bilimsel çalışmalara ait verileri ve dokümanları kontrol etmek, gerekli olması halinde düzenlemeler yapmak. Gerekli durumlarda bu düzenlemeler için Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörleri ve araştırmacılarla işbirliği yapmak.
- f) Erciyes Üniversitesi Mensuplarına Kurumsal Açık Arşiv Sistemi üzerinden paylaşacakları dokümanlara yönelik telif hakları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapmak ve bu kapsamda destek hizmetleri vermek.
- g) Birim ve bölümlerde görevlendirilen Birim/Bölüm Açık Bilim Koordinatörleri ile işbirliği yapmak ve gerekli destekleri sağlamak.
- h) Bilimsel veri tabanlarında ve kurumsal sistemlerde bulunan ancak Kurumsal Arşiv Sistemi'nde bulunmayan çalışmaları listelemek, bu çalışmaların Kurumsal Arşiv Sistemi'ne ve AVESİS'e eklenmesi ve dokümanlarının yüklenmesi için ilgili öğretim elemanları ve birim yöneticileri ile işbirliği yapmak.
- i) Dönem projeleri ile lisansüstü ve uzmanlık tezleri elektronik kopyalarının Kurumsal Arşiv Sistemi'ne aktarılmadığı durumlarda, öğrencilerin çıkış belgelerinin onaylanmamasını sağlamak. Bu işlemler Enstitü Müdürlerinin ve Kütüphane ve

Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın görevlendireceği kişilerin sorumluluğunda yürütülür.

- j) Kurumsal Arşiv Sistemi çalışmalarına yönelik olarak diğer kurumlarla yapılacak anlaşmalar ve işbirliklerini Rektörlük onayına sunmak.
- k) Açık Arşiv uygulamalarının etkinliğinin artırılması için çalışmalar yürütmek.
- l) Üniversitenin açık arşiv altyapılarının FAIR veri ilkeleri ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle uyumluluğunu sağlamak.
- m) Araştırmacıları, bilimsel çalışmalardan elde ettikleri verileri uluslararası standartlara uygun olarak açık arşiv üzerinden paylaşmak hususunda desteklemek ve teşvik etmek.
- n) Araştırmacıların içerik ve veri paylaşımında Creative Commons vb. lisansları kullanarak paylaşım şartlarını belirlemelerini sağlamak.
- o) Erciyes Üniversitesi Mensuplarını telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik etmek.
- p) Açık Bilim Komisyonunun konuyla ilgili verdiği diğer görevleri yürütmek.

Madde 10- (1) Bilgi İşlem Daire Başkanlığının sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- a) Uluslararası standartlarda Kurumsal Açık Arşiv Sistemi kurmak, sistemin güncellenmesi, işletilmesi, bakım, destek, güvenlik ve yedekleme işlemlerini yürütmek.
- b) Bilimsel veri tabanlarından veri aktarım çalışmalarını gerçekleştirmek.
- c) Akademik Açık Arşiv'in görünürlüğünün artırılması için gerekli çalışmaları yürütmek.
- d) Kurumsal Açık Arşiv sistemi ile ilgili diğer sistemlerin ve veri tabanlarının entegrasyon süreçlerini yürütmek.
- e) Kurumsal Açık Arşiv sisteminin ulusal ve uluslararası harmanlama ve listeleme sistemlerine (Harman, OAI, BASE, OpenAIRE, OpenDOAR, Open Education Consortium vb.) kayıt edilmesini sağlamak.
- f) Kurumsal Açık Arşiv için gerekli altyapıları kurmak ve işletmek.
- g) Açık bilim ve açık arşiv konusunda düzenlenecek eğitim ve bilgilendirme çalışmalarına katkı sağlamak.
- h) Açık Bilim Komisyonunun konuyla ilgili verdiği diğer görevleri yürütmek.

Yayınlama ve Yararlanma Hakkı

Madde 11- (1) Erciyes Üniversitesi Kurumsal Arşiv Sisteminde bilgi kaynaklarını yayınlama ve yayımlanan kaynaklardan yararlanma hakkı aşağıda belirlenen koşullarda gerçekleştirilir:

- a) Kurumsal arşivde çalışmaların tam metin olarak yer alması, Üniversitenin belirlediği esaslar ve ilgili mevzuatlarla belirlenen durumlar dışında yazarının kararına bağlıdır.
- b) Erciyes Üniversitesi Mensupları ürettikleri bilimsel dokümanların ve verilerin Kurumsal Açık Arşiv Sisteminde arşivlenmesi hakkına sahiptir.
- c) İsteyen herkes Kurumsal Açık Arşiv Sisteminde paylaşılan veri ve dokümanlara serbestçe erişip, kullanabilir.
- d) Arşivde paylaşılan bilgi kaynaklarını kullanan kişilerin paylaşımına yönelik kişisel ve kurumsal fikri mülkiyet haklarına riayet etmesi ve alıntı yaptığında ilgili kaynaklara atıfta bulunması yasal ve etik açıdan zorunludur.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler ve Yürürlük

Genel Hükümler

Madde 12- (1) Erciyes Üniversitesi araştırma verileri ve çıktıları için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması ve kurumsal arşivi yönetmekle sorumlu olanlar tarafından bu konuda Açık Bilim Komisyonuna yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur.

(2) Erciyes Üniversitesi Mensuplarının yer aldığı yayınlar veya raporlar bu yönerge hükümlerine uygun olarak konuyla ilgili görevlendirilmiş uzmanlar tarafından doğrudan açık arşiv sistemine ve AVESİS sistemine yüklenebilir.

(3) Açık Arşiv Sistemi ve AVESİS üzerinden paylaşılan bilgilerin içeriğinden ve doğruluğundan paylaşımı yapan Erciyes Üniversitesi Mensupları sorumludur.

(4) Enstitü Müdürlükleri lisansüstü tezlerin Kurumsal Açık Arşiv Sisteminde depolanması ve açık erişime sunulması için tezin teslimi sırasında izin formu imzalatılarak tezi basılı ve elektronik kopyaları ile birlikte teslim alır. Enstitü Müdürlükleri imzalı form ile tezin basılı ve elektronik kopyalarını en geç iki hafta içerisinde Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına iletir.

Yürürlük

Madde 13- (1) Bu yönerge, Erciyes Üniversitesi Senatosunun onayladığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 14- (1) Bu yönerge hükümleri Erciyes Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.